

Dienes Dénes

„HA TEHÁT ENGEN ÜLDÖZTEK, TITEKET IS ÜLDÖZNI FOGNAK” (JN 15,20)

Emlékszem néhai teológiai professzorumra, aki gyakran fűzött előadásaiba kisebb exkurzusokat, s egyszer arról beszélt, hogy nem lett volna-e jobb, kifejezőbb, ha a keresztyének a kereszttel helyett az üres sírt választják vezető jelképül, mert akkor talán a feltámadás öröme sokkal intenzívebben járná át a mindennapi keresztyén életet. Természetesen tudta és tanította is, hogy mit jelent a kereszttel: Isten bűnbocsátó szeretetének és megváltó kegyelmének minden akadályt legyőző kiadását és felragyogtatását a Megváltó kínhalálán keresztül. Milyen nagy erő rejtezik a Második Helvét Hitvallás szövegében: „Mindenek fölött, a mi Urunk szenvedésével és halálával és mindazzal, amit testben való eljövételétől kezdve érettünk cselekedett és elszenvedett, a mennyei Atyát megbékítette minden hívő iránt, engesztelést szerzett a bűnért, a halált lefegyverezte, a kárhózatot és a poklot összetörte...”. Igen, a kereszttel jelen lévő megrázkódtatáson túl a megváltás örömét is hordozza rejtetten a Megfeszített szenvedése, mert Isten nem engedte, hogy az ő szentje rothadást lásson (ApCsel 2,27), hanem feltámasztotta a harmadik napon, ezzel igazolta Őt, és meg is dicsőítette.

A korai Krisztus-követők első jelképei között nem találjuk meg a kereszttel. Igen gyakori a hal ábrázolása, ritkább, de létező a galamb alakja. Szembetűnő azonban, hogy a Nagy Konstantin császár milánói rendeletét (313) követő években hirtelen megjelenik a kereszttel, s lassan szinte kizárólagossá, de legalábbis a legfontosabbá válik a jelképek között. Lehetséges, hogy előtte is megvolt már, de az üldözések miatt s a vele járó bot-

ránkozás elkerülése végett – brutális kivégző eszközről van szó – az első idők keresztényei nem használták nyíltan önazonosságuk kifejezésére.

Megkockáztatom, hogy a Krisztusban hívők nem pusztán teológiai tartalma-üzenete miatt választották a keresztet, hanem „életszerűsége” következtében is. Az üldözések során próféciónak bizonyult, amit Jézus követőinek jövőendő sorsáról mondott. S mindennapos tapasztalás volt, hogy a megváltott ember nem mentesül a szenvedésektől, ideértve az üldöztetést is, méghozzá úgy is, mint hitvalló életének természetes velejáróját.

Jelen sorokban nem térhetek ki arra, hogy az üldözésnek és az evangéliumi hitnek milyen összefüggései vannak. Csupán egy szempontból közelítem csak meg, méghozzá abból, amit Krisztus Urunk így mondott: „...aki megöl titeket, azt hiszi, hogy Istennek tetsző szolgálatot végez” (Jn 16,2). Többféle motivációját ismerjük az 1674-es pereknek, amelyeknek következtében protestáns lelkipásztorok és tanítók a börtönökben és a gályákon találták magukat: a hatalmi és politikai érdekek között ott volt – biztos állíthatom – római katolikus részcsoport az a bizonyosság, hogy az eretnekek megbüntetése Istennek tetsző cselekedet. Azt is merem állítani, hogy ezzel szemben Istennek mégsem tetszett a protestáns egyházak elleni, a végső leszámolást vizionáló igyekezet. Sőt, a gályarabok szenvedésében Krisztus keresztje ragyogott fel, s ezzel Isten megdicsőítette magát ebben a nyomorúságban, amikor az árván hagyott gyülekezetek megálltak a hitben, teljes szolidaritást vállalva üldözött hitvalló pásztoraikkal. Maguk a nyomorúságba vetett lelkészek és tanítók emlékezetre méltónak tekintették szenvedéseiket, ezért többen meg is írták mindazt, amin keresztül mentek. De csak mint bizonyágtételt hagyták történetüket a kései utódokra, ami nem ér fel a Krisztus szenvedésével, de feltétlenül arra mutat. S azt is vallották, hogy társaik is vannak ebben a hitvalló szenvedésben. Ezért énekelték a kapuvári börtönben:

Szenvedek békével, magamat is ezzel bíztatom mindenekben.

Szenvedett Megváltóm többet, én jól tudom, üdvösségemért testben.

Nem egyedül vagyok Földön, ki nyomorgok,

Szenvedik ezt is többen.